

این متن از سایت دانشنامه حوزوی "ویکی فقه" اخذ شده است.
برای آشنایی و استفاده بیشتر به نشانی www.wikifeqh.ir مراجعه فرمایید.

علم (دانش)

امروزه در زبان فارسی و عربی کلمه «علم» به دو معنای متفاوت بکار برده می‌شود.

فهرست مندرجات

- ۱ - معنای اصلی علم یعنی دانستن
- ۲ - علم در معنای حسی
- ۳ - سیر رشد علم
- ۴ - پانویس
- ۵ - منبع

معنای اصلی علم یعنی دانستن

معنای اصلی و نخستین علم، **دانستن** در برابر ندانستن است. **قرآن کریم** به این معنا اشاره دارد که «هل یستوی الذین یعلمون و الذین لا یعلمون»، (آیا یکسانند آنان که می‌دانند و آنان که نمی‌دانند).

[\[۱\] زمر/سوره ۳۹، آیه ۹](#)

از این منظر به همه دانستنیها صرف نظر از نوع آنها علم گفته می‌شود مطابق این معنا، **اخلاق**، **ریاضیات**، **فقه**، **دستور زبان**، **مذهب**، زیست‌شناسی و **نجوم** همه علم‌اند... کلمه Knowledge در انگلیسی و Connaissance در فرانسه معادل این معنا از علم‌اند.

علم در معنای حسی

کلمه علم در معنای دوم منحصرأ به دانستنی‌هایی اطلاق می‌شود که بر **تجربه** مستقیم حسی مبتنی باشند.
علم در این جا در برابر همه دانستنی‌هایی قرار می‌گیرد که **از مومن** پذیر نیستند. اخلاق (دانش خوبیها و بدیها)، **متافیزیک** (دانش **احکام** و عوارض مطلق **هستی**)، **عرفان** (تجارب درونی و شخصی)، **منطق** (ابزار هدایت **فکر**)، **فقه**، **اصول**، **بلاغت**، و... همه بیرون از علم به معنای دوم آن قرار می‌گیرند و همه به این معنا غیر علمی‌اند کلمه SCIENCE در انگلیسی و فرانسه معادل این معنا از علم‌اند.

دیده می‌شود که علم در این معنا بخشی از علم به معنای اول را تشکیل می‌دهد و به سخن دیگر **علم تجربی** نوعی از انواع دانستنی‌های بسیاری است که در اختیار **بشر** می‌تواند قرار گیرد.

سیر رشد علم

رشد علم به معنای دوم عمدتاً از آغاز دوره **رنسانس** به بعد است در حالیکه علم به معنای مطلق آگاهی (معنای اول) تولدش با **تولد** بشریت هم آغاز است. آیه قرآنی «خلق الانسان علمه البیان»، (**خداوند** رحمن **انسان** را آفرید و بیان را به وی تعلیم داد).

[\[۱\] رحمن/سوره ۵۵، آیه ۳-۴](#)

بهترین مویب این معناست.

پانویس

۱. [↑](#) [زمر/سوره ۳۹، آیه ۹](#)

۲. [↑](#) [رحمن/سوره ۵۵، آیه ۳-۴](#)

